

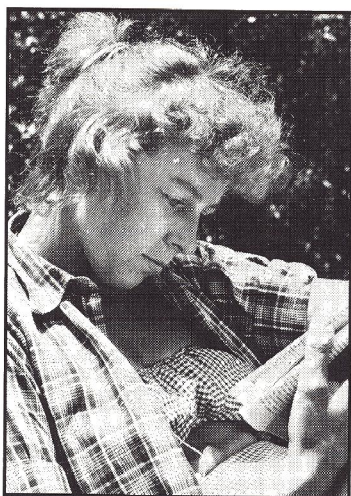
Forfatterens interesse for Leica startede da han som 17-årig købte en førkrigs-model II med ucoated Summar objektiv for den formidable sum af 900 kr. Det var i 1951. I dag er kameraet 1.800 kr. værd – uden objektiv.

SÅDAN BLEV HAN SAMLER:

- JEG FORELSKEDE MIG I LEICA

Michael Wendelboe begyndte at samle på Leica-udstyr så sent som i 1975 – og i dag har han landets største private samling. I denne artikel fortæller han om glæden og spændingen ved at være Leica-samler – og om risikoen for at blive snydt. Til kommende Leica-samlere har han et godt råd: Lad være! Priserne er nemlig på vej op på et helt urimeligt niveau.

For mit vedkommende gik »jagten« ind for alvor, da Leica-kamera'et i 1975 fyldte 50 år. Leitz fabrikken i Wetzlar udsendte en flot plakat, forestillende noget man kaldte »Leica-Stammbaum«. Samtidig udsendte den italienske forlægger Rogliatti en bog om Leica »The first 50 years«. Og omtrent samtidig udsendtes et smukt hæfte i stort format på glittet papir: »Leica Story«, hvori man sidestillede udviklingen af det nu så kendte kamera med de store politiske verdensbegivenheder.

- Min første Leica førte til en voldsom sommerforelskelse, fortæller Michael Wendelboe. - Her ses Lise, forevigt med Leica II, ucoated Summar, blænde 9 ved 1/100 sekund på Ilford Hypersensitive film.

Købte brugt Leica i 1951

Allerede som 17-årig købte jeg dog min første Leica en førkrigsmodel II med en ucoated Summar. Det lyder ikke af meget idag, men var efter tiden et glimrende

apparat, som jeg da også fik mange fine resultater med.

Prisen var høj 900.- kr. eller to måneders lærerløn i 1951.

Allerede tre år efter havde jeg forbedret mit udstyr til at være en mere tidssvarende III f – altså et apparat med både lange tider (op til 1 sek.) og med den for selskabsfotografering så nødvendige blitzsynkronisering. Af objektiver havde jeg en 3,5 cm Elmar, en 5 cm Summicron og en 9 cm Elmar 1:4. Desuden havde jeg to år tidligere bygget en nøje kopi af Leitz' spejreflekshus og til dette havde jeg en 13,5 cm Steinheil Culminar, en hjemmebygget bælg og en gammel 30 cm Voigtlander »Portræt Eyroscop« (lidet egnet til småbilledfotografering). Som søger havde jeg dels en universal søger, dels en sammenklappelig 9 cm lysrammesøger, som jeg desværre skilte mig af med.

I 1955 byttede jeg efter en annonce mit III f kamerahus med et M 3 hus.

Spejrefleks

I 1964 sprang Leitz på »Spejreflexvognen« – en postgang for tidligt. Det første Leicaflex var nok bygget med den berømte Leitz-kvalitet, men med uventet lysmåling var apparatet et af det amerikanske publikum fremtvunget misfoster, som da også efter kun 4 år på markedet blev afløst af det langt mere

effektive og pålidelige Leicaflex SL kamera.

I 1966 eller 67 byttede jeg dog det ene af mine to M 3'er til en Leicaflex med det deraf opstående dilemma med to objektivrækker. Efter få måneder opgav jeg Leicaflex'en og anskaffede i stedet den meget universelle M 2, som camera nr. to. Først i 1972 gik jeg for alvor over til SL typen, idet det nye makroobjektiv »Elmarit-R« 6 cm 1:2,8 gav så fantastiske muligheder, at det på mange måder overgik målesøgerkameraet.

Første

»samlerkamera«

Så kom jubilæumsåret – nå, forinden var jeg dog blevet en flittig gæst i en bestemt fotohandel på Frederiksberg, et sted, hvor man for rimelige penge kunne erhverve et godt brugt kamera. En flot Leica III kunne købes for 350 kr., den var magen til et af de første apparater, jeg havde haft som stor dreng.

Og en dag havde en kollega på Danmarks Lærerhøjskole en mærkelig gammel Leica med på kursus – en Leica med fast optik – og kameraet ville slet ikke mere... om jeg ville overtage det for 100 kr. Jo – måske – jeg var meget betænkelig, jo så lad gå da, 100 kr. Det havde nr. 20xxx og var fra ca. 1929 – det kunne jo være ganske sjovt at have en af de ældste Leica'er stående på hylden til

pynt.

Da jeg kom hjem skruede jeg forsigtigt objektivet af. Nu kunne jeg se lukkergardinet. Der sad nogle gamle filmstumper i klemme. Da først de var fjernet, kørte den gamle lukker pænt – man kunne faktisk fotografere med apparatet. Afstanden måtte man klare på øjemål, men søgeren var af den samme (Newton) type som på min sidste Leica III f.

Et par år efter – det var vist i 1972 – blev jeg tilbudt en Leica III g, d.v.s. den sidste gevindmodel inden Leitz gik over til M-modellerne med bajonet. Pris – 800.- kr. Jeg betænkte mig længe. Det syntes mange penge for en ting til at stille på hylden ved siden af den gamle Leica. Til sidst slog jeg til. Så havde jeg altså den ældste Leica model I eller »A« og den sidste med gevind III g – foruden den M 2 og Leicaflex SL, jeg benyttede på mine mange rejser.

Leica 50 år

... som sagt, så kom jubilæumsåret 1975. Leica fyldte 50 år og fik plakaten »LEICA-STAMMBAUM«. Jeg genså her adskillige af de gamle apparater, jeg som helt ung havde benyttet mig af. Det kunne egentlig være sjovt at prøve at få fat i nogle af dem igen – forudsat det kunne gøres til en fornuftig pris.

»Kramboden« i Politiken kostede dengang kun 15 kr., det kunne nok være et forsøg værd. I oktober 1975 mødtes jeg med den første, der besvarede min lille annonce. Det var lægen og løberen Jens Jensen, søn af den berømte digter Johs. V. Jensen. Han havde set min annonce, og da han ikke mere syntes, at han havde brug for apparatet og teleobjektivet, så ville han overlade begge dele til mig for en sum af 500 kr. Apparatet var en Model A ombygget af Leitz til model II med Elmar 5 cm og med en førkrigs, ucoated 9 cm Elmar. Apparatet havde en historie, det havde været med på ekspeditioner både på Grønland og på Jan Meyn – jo, jeg ville gerne give 500 kr.

Sjældent tilbehør

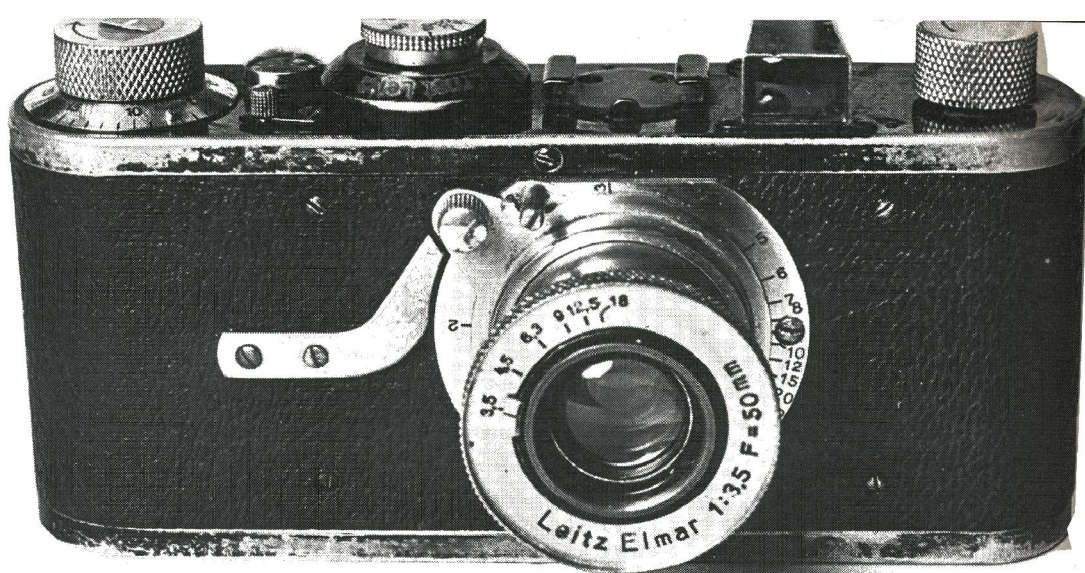
Ikke længe efter fandt jeg indsat til salg et lille lidt ramponeret Leicaudstyr hos den lokale fotohandler. En Leica III c med et mærkeligt rødt lukkergardin, et russisk 2,8 cm objektiv, en universalsøger og et sjovt tilbehør med snoretræk til fjernudløsning. Det hele skulle koste 500.- kr. det havde fotohandleren lovet den gamle dame, der senere fortalte mig, at hendes afdøde mand havde været direktør i BP i Persien under anden Verdenskrig.

Det pudsige snoretræksapparat skulle senere vise sig at være et af de sjældneste tilbehør, Leitz fremstillede i trediverne. I dag vurderes det blandt tyske samlere til 1800 DM, men om dette havde jeg i 1976 ingen anelse. Langsomt dukkede det ene apparat op efter det andet. Enker, hvis mænd havde været så glade for deres lille Leica. Unge mænd, der havde arvet bedstefars apparat, men som hellere ville gøre det i kontanter til f.eks. et småfilmsapparat. O.s.v.

Klubber for Leicasamlere

Så fik jeg fat i Rogliattis bog »The first 50 years« – underforstået Leica'ens historie. I Tyskland opstod på denne tid en forening »Leica Historica« og i Danmark startedes »Dansk Fotohistorisk Selskab«. Jeg blev medlem af begge foreninger – interessen for de gamle apparater steg.

I Rogliatti's bog kunne man se, hvilke produktionstal de forskellige typer havde. Det overraskede mig, at min første Leica (model II) nu viste sig at være et forholdsvis sjældent apparat. Kun ca.

Den ældste Leica I Michael Wendelboes samling er denne Leica I (A) med fast objektiv. Kameraet er fra 1927, og det ville normalt være omkring 2.500 kr. værd, men da der her er tale om en specialmodel med afstandsindstilling ned til 50 cm, er værdien ca. 4.000 kr.

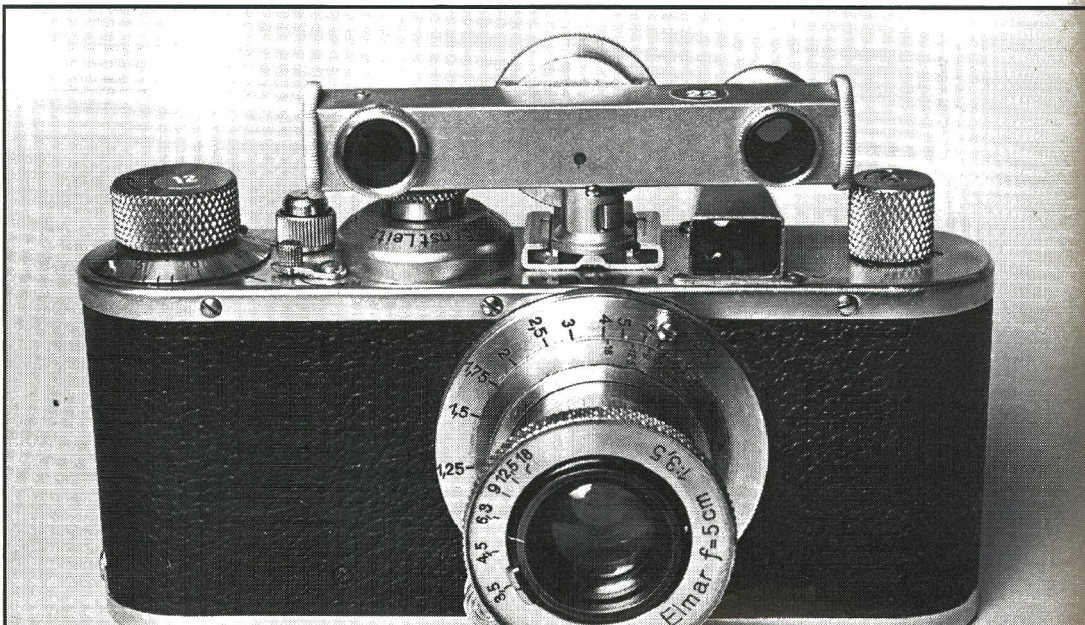
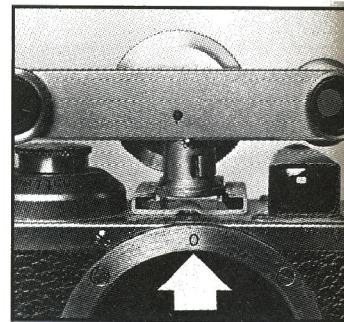
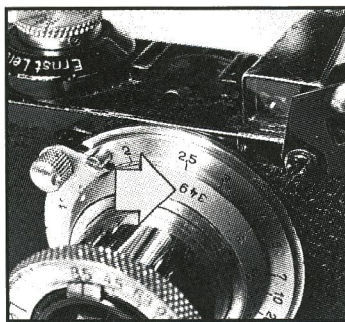

Dette udstyr er ca. 12.000 kr. værd blandt samlere. Prisen skyldes, at Leica I »C« kameraet fra 1930-31 er en overgangsmodel mellem kameraer med fast og med udskiftelig objektiv. De to specialtilpassede objektiver er en 50 mm/f:3,5 og en 135mm/f:4,5. I æsken til højre ligger den tilhørende afstandsmåler og trådudløser.

Wendelboes »overgangs-Leica« kan kendes på, at kamerahuset og de to objektiver er udstyret med en særlig nummerering (nr. 349 – se pilen). 135 mm søgerbillede opnås ved at dreje en lille metalplade med udskæring ind foran søgeren (t.h.).

Dette Leica kamera er ikke nogen overgangsmodel. Det ses af nullet på objektivgevindt (se pilen). Det betyder nemlig, at kameraet er nuljusteret, og at det derfor passer til alle standardjusterede objektiver (yderst t.h.).

Denne standard-Leica har en værdi i dag på ca. 2.000 kroner med objektiv. Produktionen blev startet i 1933 og fortsatte i 12 år. Afstandsmålerens værdi er ca. 500 kr. (nederst).

15.000 var produceret – herfra gik så dels de sikkert ikke få, der var blevet ødelagt under krigen – dels de heller ikke helt få, der var blevet ombygget til model III (d.v.s. påmonteret de lange belysningstider).

Tre forskellige modeller

Helt fra begyndelsen af trediverne havde det været Leitz' politik at have tre modeller: En meget enkel uden afstandsmåler. Fra 1932 en noget bedre model (II) med afstandsmåler og tider fra 1/20 til 1/500 sek. Og fra 1933 en model (III) med både afstandsmåler og lange belysningstider (mellem 1/20 og 1 helt sek. Disse tre modeller var grundstammen i systemet.

Et »system« blev kameraet fra det øjeblik, man i 1931 fandt på at lave udskiftelig optik og at standardisere objektiverne, således at ethvert Leicaobjektiv kunne benyttes på ethvert Leicakamerahus. Man kalder dette, at Leitz »O« – stillede kameraet.

Desuden var systemet opbygget således, at det var muligt at starte med den simple model for senere at lade den ombygges fra f.eks. »Standard« til model II – eller III. Ombygningen kostede ikke mere end differencen i katalogprisen – ak ja, det var tider. Pudsigt nok er ombyggede modeller ikke i nær så høj kurs som Leica'er i »originaltilstand«. Efter krigen kunne man få ombygget sin gamle usynkroniserede model til en »f«-model, d.v.s. en synkroniseret model – disse er slet ikke søgt af de »rigtige« samlere.

Glæde over godt håndværk

Hvad er »samlermani« egentlig for noget? For mange fotosamlere drejer det sig om en fascinerende ved det teknisk fine håndværk. Mange holder af at »lege« med et nyerhvervet apparat, at dreje på knapperne, at lytte til lukkerens perfekte snurren, at holde det i hånden og fokusere o.s.v. Hertil kommer sikkert et urgamelt jagtinstinkt – man samler sig en »bunke«, man søger de sjældne modeller – de sjældne tilbehør.

Spændende at handle

Det er morsomt, når man ringes op af en ubekendt, der fortæller, at der oven på apparatet står »Fl. no. 38079«. Så ved man, at det er et apparat, der har tilhørt det tyske luftvåben og dermed er særlig sjældent og eftertragtet.

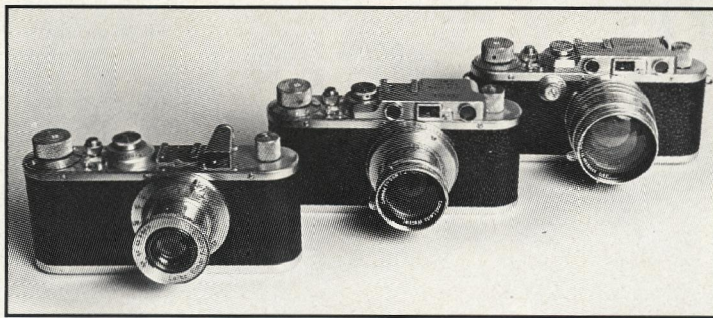
Dagen efter mødes man i en afsides provinsby. På vejen spekulationer over, hvad man evt. skal give for apparatet. Det viser sig, at der er påskruet en lille aluminiumsplade, netop der, hvor der skulle ha' stået »Luftwaffen Eigentum«.

Manden fortæller, at fotohandleren i Hillerød havde sagt, at han skulle forlange kr. 600 for den gamle Leica. Det betales med glæde. Hjem – frem med værktøjet, pladen forsigtigt af – og så skuffelsen ved at opdage at der, hvor inskriptionen skulle have været, er der nu kun det blanke messingafkrads. Den tidligere ejer havde ikke villet gå rundt med et apparat, der i grunden var krigsbytte og havde været et nazi-apparat.

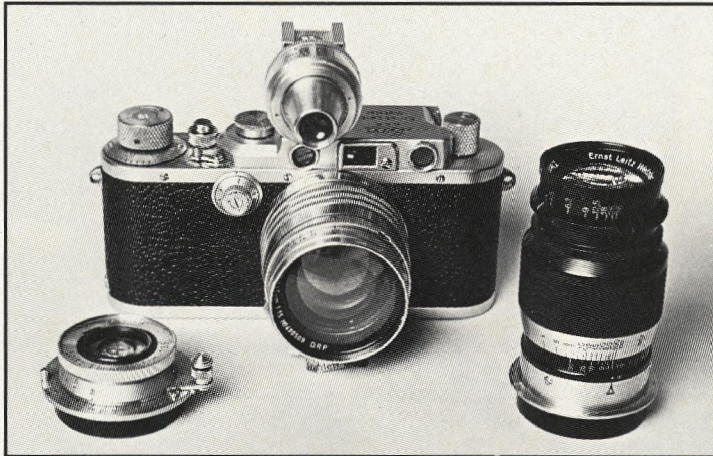
Nå, heldigvis har jeg en dygtig ven, der kan restaurere det sjældne apparat, så det kan føres tilbage til sin oprindelige skikkelse.

Stigende interesse

De »rigtige« samlere er meget fåtallige her i Danmark, men i USA har man for over 10 år siden dannet »The Leica Historical Society of America« – og det er en meget eksklusiv forsamling. Flere senatorer er medlemmer, og der afholdes store årlige møder. Foreningen udgiver et meget fornemt tidsskrift »Viewfinder«, og fire gange om året får medlemmerne

Standard-Leicaen til venstre kunne på fabrikken ombygges til de mere avancerede model II og model III kameraer. Denne ombygning kostede kun prisdifferencen mellem modellerne.

Dette fornemme Leica III udstyr har en værdi af 5.000 kr. blandt samlere. Objektiverne er fra venstre en 3,5 cm /f:3,5, en 5 cm /f:1,5 og en 9 cm /f:4,0. Ovenpå kamerahuset sidder en Vidom universalsøger, som dækker området 3,5 til 13,5 cm.

Nojagtig dette udstyr blev brugt af det tyske luftvåben under anden Verdenskrig. Det særlige kameranummer og inskriptionen »Luftwaffen-Eigentum« bevirker, at alene kamerahuset, en Leica III c fra 1940-41 er 5.000 kr. værd.

På Michael Wendelboes luftvåben-Leica var inskriptionen raderet ud og dækket af en plade. Men det lykkedes at få en gravør til at føre kameraet tilbage til sin oprindelige skikkelse.

tilbudslister med mulighed for både køb, salg og bytte af alt tænkeligt Leica-tilbehør og kamerahus. Priserne i USA er meget høje – og i stadig stigning. Foreningen er nemlig i fremgang – og der er jo kun et begrænset antal Leica'er solgt over hele verden.

I Wetzlar dannedes i 1975 som nævnt foreningen »Leica Historica«. Den startede med ca. 25 medlemmer – i dag tæller den ca. 350 medlemmer i en række lande. Det er en ganske international forsamling, der hvert halve år mødes i Burg Staufenberg ved Giessen, nær Wetzlar for at høre foredrag om Leica'ens historie og for at bytte apparater og tilbehør.

Mange af medlemmerne er ældre direktører for store firmaer, læger, ingeniører, advokater eller tandlæger. Næsten kun mænd, og næsten alle i ledende stillinger. Det er sandelig også nødvendigt, for vil man på »byttebørsen« erhverve et sjældent stykke, så må man være parat til at betale en betragtelig sum.

Sjældne, og derfor dyre objektiver

I trediverne fremstillede Leitz et særligt let objektiv til folk, der ønskede så let en bagage som muligt: 10,5 cm brændvidde, lysstyrke f: 6,3 – »Bergelmar« Den slog ikke an – der er kun fremstillet knap 4000 stk. I pæn tilstand koster dette objektiv i dag over 2000 DM eller omkring 7000 kr. Det samme gælder den meget specielle 9 cm Thambar 1:2,2 med soft centerstop. Man kan næsten sige, at de apparater, der ikke blev en salgssucces – de er nu de allerdyreste.

Man kan her nævne Leica model »B« – eller Compur-Leica'en, som kun findes i et par tusinde eksemplarer. Det er et mærkeligt apparat ganske vist med belysningstider fra 1. sek. ned til 1/300, men uden lukkerspærring og uden udskiftelig optik. Pris i dag 6-800 DM. Meget eftertragtet er ligeledes den sjældne »Leica 250« – »Reporter«. Kun 1100 stk. ialt er fremstillet. For et fint eksemplar må man hoste op med mindst 10.000 DM. Så er der »jubelæumsmodellerne« fra 1975. Godt ettusinde af »Leicaflex SL 2«, »Leica M 5«, samt Minolta/Leicakrydsningen »Leica CL«, alle med indgravningen »LEICA 50 Jahre«. Disse modeller går op i 3-4000 DM.

Forgylde kameraer

Da Oscar Barnack havde 100 års fødselsdag udnyttede Leitz næsten usmage ligt anledningen og lod fremstille Leica M 4 og Leica R 3 forgyldt med 24 karats guld til overpris – idag er de oppe over 15.000 DM Hvorfor? Ja, for de tyske samlere er der utvivlsomt en god portion nostalgi med i spillet – i hvert fald hvad angår de gamle Leica'er. Hitler-tiden spiller ind. Hvordan kan det ellers være, at militære modeller er meget dyrere end tilsvarende civile? De militære repræsenterer slet ikke fotografiske landvindinger – blot har de militær påskrift. Selv tre svenske kroner og sort lakering kan bringe et Leica III g op på 10.000 DM – forstå det hvo, der kan. Jo, der er kun 125 stk. siger samlerne, men hvad betyder det egentlig?

Svært at starte samling i dag

Skulle nogen få lyst til at samle gamle Leica'er i dag, kan jeg kun give dette råd: lad være. Det er i dag umuligt at opbygge en samling for en rimelig pris. De sjældne stykker koster formuer – og man skal vogte sig for forfalskninger. Den sjældne III d kan f.eks. fremstilles af en almindelig (førkrigs) III c, som man påbygger en selvudløser. Eller man kan (nogen kan) indgrave både hagekors og ordene

»Luftwaffen Eigentum«. Det er ikke let, men det kan gøres og det GØRES – så pas på.

Kan man alligevel ikke nære sig, så vil jeg råde til, at man begynder med at anskaffe et par af de mere almindelige apparater som f.eks. Leica III eller III a (næsten identiske, blot har III a 1/1000 sek.). Et sådant apparat i fin stand bør ikke koste mere end ca. 1200 kr. Det er ikke nogen sjældenhed og man kan med god samvittighed benytte kameraet, som er handy og kan ligge i en lomme. En model II bør man ikke give mere end op imod 2000 kr. for i fin og funktionsdygtig stand.

Opskruede priser

Visse københavnske fotohuse skruer desværre kunstigt priserne i vejret – måske i håb om den rige amerikanske turist »går den, så går den«. Jeg har f.eks. sidste år i vinduet set et af mine egne tidligere apparater – en ombygget model II. Den var oprindeligt indkøbt af mig for 500 kr. Nogle år senere bortbyttet for 1200 kr. Og kort tid efter i vinduet sat til 3995 kr. – oven i købet »uden garanti«.

Den kunde der måtte falde for fristelsen kan næppe senere redde sine penge hjem igen. Samtidig er disse høje – urealistiske – vinduespriser med til at ødelægge markedet for samlerne, idet enhver, der besidder en gammelt Leica, straks tror, at hans gamle apparat er mange tusinde værd. Det KAN det være, men det gælder kun de virkelig sjældne modeller.

En god rettesnor for værdiansættelsen finder man i de auktionskataloger, der jævnligt udsendes fra de store auktionshuse i Augsburg, Köln og London.

En god handel

Har man først et par apparater, er det morsomt at lede efter tilbehør og ofte følger sådant med ved køb af et apparat eller en lille samling. Her kan man være heldig og gøre et »fund« – som f.eks. den første blitzholder, en »stereoskinne« eller en sjælden søger, evt. en speciel udførelse af et ældre objektiv. Mulighederne er utallige.

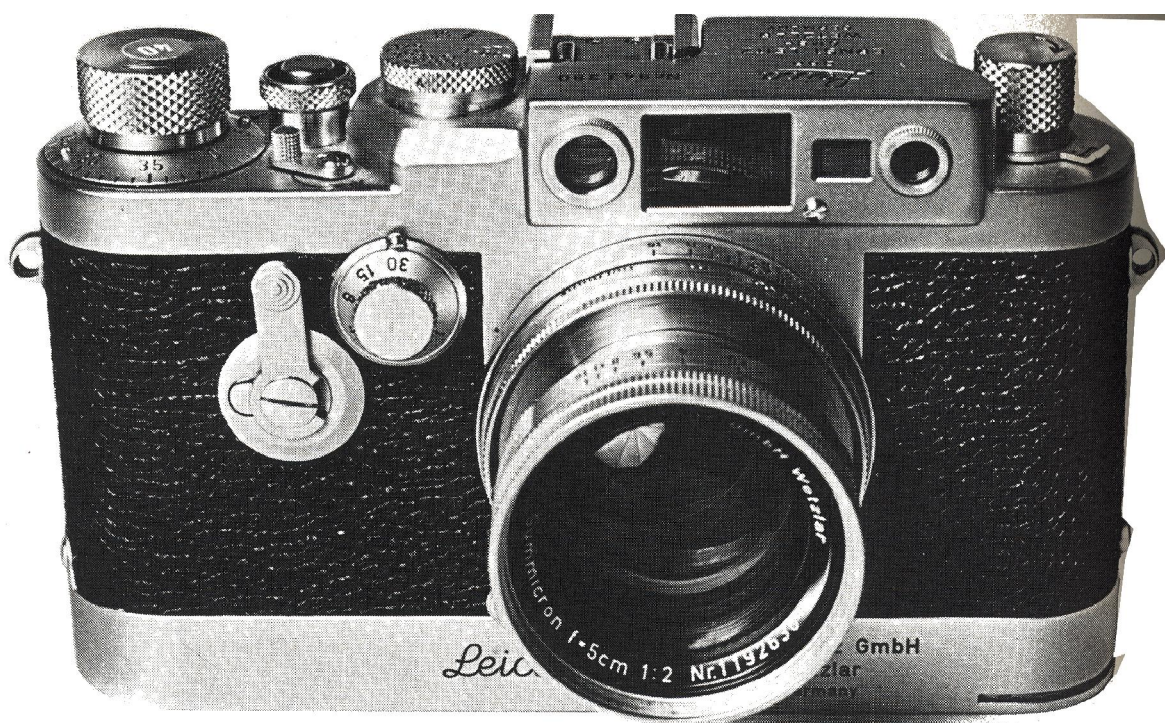
Man bør altid se sig grundigt for og ikke lade sig imponere af forretningernes astronomiske prisansættelser. Har man penge nok, kan man jo købe alt. Nej, det morsomme er at finde frem til sagerne til rimelige priser. Ved en god handel forstår jeg dette, at både køber og sælger er tilfredse.

Vil man gå videre, kommer man ikke uden om at anskaffe de amerikanske fornemme kataloger over ALT Leicaudstyr. James Lagers Illustrated Guide I, II og III – foruden Rogliattis to bøger »The first 50 years« og »Leica Lenses«. Alle er uundværlige værker med fotos og utallige værdifulde oplysninger.

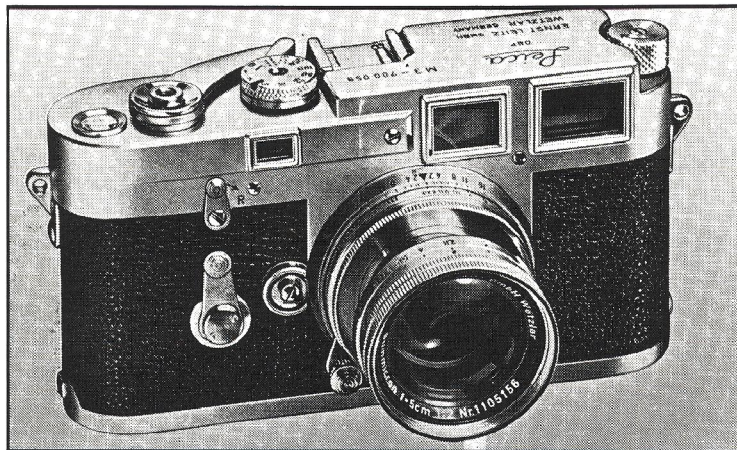
Ved gennemlæsning af disse bøger står det snart en klart: Ingen ved alt om Leica og ingen vil være i stand til at samle alt Leicaudstyr – dertil er tilbehørmængden alt for omfattende. Men sjovt er det alligevel at samle, og er man heldig, kan man også gennem sin interesse gøre interessante bekendtskaber.

At det samtidig kan være en art aldersdomsforsikring for nogle – måske især i Tyskland – er en anden historie. God jagt.

OBS: Alle nævnte priser bygger på et skøn og forudsætter, at kameraerne er i god stand. Priserne kan opnås ved salg til private samlere – evt. i udlandet. Ved salg til fotohandlere og andre professionelle forhandlere må man regne med lavere priser.

Leica III g var den sidste model til gevind objektiver. Et fremragende kamera fra perioden 1957-60. Det har en værdi af 4.000 kr. plus objektiv (ca. 1.200 kr.), og er ikke alene eftertragtet af samlere, men også af fotografer. Kameraet her er udstyret med hurtigoptræk.

Siden 1953 har Leitz lavet M-kameraer med bajonetfatning. Disse kameraer er produceret i stort antal, og har derfor ikke nogen særlig samler værdi. Til gengæld er de stadig eftertragtede af fotografer. En Leica M3 som denne har en værdi af ca. 3.000 kr. uden objektiv – mand og mand imellem.

Det første Leicaflex spejlreflekskamera blev ikke nogen stor succes. Men med den efterfølgende Leicaflex SL fik fabrikken fat i den rigtige ende. Produktionen af disse modeller startede i 1968 og værdien i dag er 3.500 kr. uden objektiv.

Leitz fabrikken er kendt for sine produkters mekaniske kvalitet – og på sine mange, ofte pudsige specialtilbehør. Det lette og kompakte Elmar 10,5 cm/f:6,3 objektiv, specielt udviklet for bjergbestigere, blev kun solgt i et lille antal, og det har derfor en værdi af 7.000 kr. i dag. Thambar 9 cm/f:2,2 objektiv, som sidder på kameraet, giver bløde billeder på store blændeåbninger, især når centrespotfilteret dækker midterfeltet. Dette objektiv er også 7.000 kr. værd. Begge objektiver stammer fra 30'erne.

Leica litteraturliste

For den, som vil samle – eller blot vide mere, kan der henvises til flg. faglitteratur.

Leica Price Guide. Udgivet af Hove Photo Books. Giver hurtigt overblik over, hvor sjældne de forskellige kameramodeller og tilbehør er. Desuden er de aktuelle priser i pund, dollars og D-mark. Pris ca. 55,- kroner. Set hos Fagfoto i København.

G. Rogliatti: »The first 50 years« Hove Camera Foto Books, anden udg. 1977. Hove Camera Books, 34 Church Road; Hove, East Sussex, U.K.

James L. Lager: »Leica, Illustrated Guide I og især II, samt III og IV; Morgan og Morgan; Dobbs Ferry, New York, USA. Bind II handler om gevind-Leica'er og deres talløse tilbehør, dog også afsnit om Special M-modeller og Leicaflexmodeller, samt millitær-Leica'er. 256 sider, rigt illustreret.

Brian Tompkins: »Leica Pocket Book« Hove Foto Books 1980. III. Mange detaljer og oplysninger vedr. antal og prod.år. 124 sider, systematisk.

Mere generelt:

Uwe Scheid: »Photographica sammeln – Kameras – Photographien – Ausrüstungen.« Keyser Verlag, München 1977. 168 sider, illustreret rigt.

C. Klarkin: »Photographica« – »a Guide to the Value of Historic Cameras and Images« Funk & Wagnalls, New York, USA 1978. Rigt illustreret, 246 sider.

James E. Cornwall: »Historische Kameras 1845 / 1970.« Med over 800 kameraer. v w i – Verlag, G. Knülle. Herrsching/Ammersee. Rigt ill. 260 sider. (systematisk)

Myron S. Wolf: »Blue Book« – Illustrated Guide (Price Guide) to Collectable Cameras 1839 - 1981. Myron Wolf, P.O.Box 351, Lexington, Mass. 02173, USA. *Pris 14.95 US.doll. III. 224 sider.

H.D. Abring: »Von Daguerre bis Heute.«, Bind I, 1977, 248 sider. Bind II, 1981, 252 sider. Rigt ill. (alt er afbildet). Stort alfabetisk register. Udgivet af Privates Foto-Museum. Postfach 15, 4690 Heme 2, Vesttyskland.